

Kyrychenko M. A., Doctor philosophy, Professor, State Higher Educational Institution «University of Educational Management» of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Ukraine, Kiev), kmumo@i.ua

Formation of informatiology as an ideology of information society under the global informatization of the third millennium

The study of the ideology of the information society is of great importance, because the information society we live in evolves into a global information society. The purpose of the article is to conceptualize the structural components of the ideology of the information society based on informatiologization, which is considered to be the main line of socio-economic, scientific and technological progress. Informatiologization of the world community is governed by the laws of informatiology and based on information resources and technologies. Informatiologization of the problem implies studying its information and scientific basis or providing its information and practical implementation. The information society individual becomes an informatiological personality, which will give a boost to their creativity and promote merging of the society with the universe. The author analyzes the ideology of informatiology, a new science that has been poorly covered in modern social philosophy. As a science of sciences (like philosophy), informatiology is considered as the ideology of unity and the development of nature and society, the basis of space exploration and search of interplanetary and intergalactic communities. Informatiology is a fundamental basis of the scientific development of the world community in the third millennium, the only science that studies all informational states, phenomena and micro- and macro-dynamic processes of nature and society. Under today's global development of civilization, informatiologization of political, economic and social aspects of life takes place. The development of the informatiological society promotes transformation of an individual into an informatiological personality. The result of the study is the conceptualization of informatiology as an ideology of the information society in the context of the global informatization of the third millennium. The author concludes that informatiology is an ideology of life, consensus, scientific and technological development of the world community in the third millennium.

Keywords: informatiology, global informatization, information, informatiologization, information society ideology.

* * *

УДК 1(314/316)+141.7:330.1

Найдонов О. Г.,

кандидат філософських наук, доцент,
докторант відділу інтернаціоналізації вищої освіти,
Інститут вищої освіти Національної академії
педагогічних наук України (Україна, Київ),
alexander.naydonov@yahoo.com.ua

ФОРМУВАННЯ НОВОГО ТИПУ СИМВОЛІЧНОГО МИСЛЕННЯ У МЕРЕЖЕВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Метою статті є обґрунтування появи нового типу символічного мислення в мережевому суспільстві, яке знаменує процес, перехід з поняття «простору місця» на мислення терміном «простору потоків». Потоки капіталу й інформації, потоки технологій і організаційної взаємодії, потоки зображень, звуків і символів – одна з найхарактерніших рис сучасного суспільства. Трансформацію стильових характеристик цього типу мислення можна визначити як специфічний спосіб пізнання нової просторово-потоківної інформаційно-цифрової реальності.

Суттєвими особливостями нового типу мислення є багатомірність, спрямованість на обмін символами і знаками, але не смислами, текстуральний та гіпертекстуральний характер. Комп'ютерна опосередкованість мережевого спілкування, яке зорієнтоване переважно на вказівний, а не пояснювальний характер, його анонімність формує поліфонічність, трансперсональність, нецентрованість мислення особистості, її мозаїчну кліпову картину світу.

Ключові слова: інформаційно-цифрова реальність; віртуальна реальність; простір потоків; простір місця; багатомірність, кліповість, поліфонічність, текстуральність мислення.

Інтернет у вигляді глобального інформаційного простору, глобальної Мережі, що включає в себе безліч мережевих спільнот, акторами яких є віртуальні особистості, з неминучістю формує і нові форми комунікації, новий тип мови і новий тип мислення, який дослідники називають то мережевим мисленням, то віртуальним мисленням, то пет-мисленням, хоча скоріш за все це новий тип символічного мислення. Його формування пов'язане з новими соціальними практиками комунікації, які виникли в зв'язку з виникненням розгалужених мереж у віртуальній реальності,

економіці, торгівлі, фінансах, які обумовлені новим способом запису і передачі інформації – цифровим.

Символічне мислення досліджувала ціла когорта українських та зарубіжних дослідників: Д. Ансарі, А. Арділа, П. А. Бакланов, О. А. Барляса, Є. Брунер, А. Н. Гусев, Д. Л. Демидов, А. С. Загрядская, А. А. Кондакова, Ф. Л. Кулідж, Е. А. Левина, А. Н. Лук, Б. Мілічич, К. А. Оверман, Л. Т. Потаніна, Л. Редфорд, Н. А. Цветкова та інші. Найбільш дотичними до нашого дослідження є праці В. І. Курбатова, Л. М. Сафонік, В. В. Тарасенко, Т. Н. Шеметової, які зробили вагомий внесок у вирішення проблеми особливостей символічного мислення, яке притаманне людині активно включеній в мережеву взаємодію та інформаційно-цифрову реальність сучасної цивілізації. Однак, динаміка і природа соціальних змін мережевого суспільства є настільки швидкою, що існує необхідність звернення уваги до процесів, які відбуваються в соціумі, зокрема, в його ментальній сфері.

Метою статті є обґрунтування появи нового типу символічного мислення в мережевому суспільстві, яке знаменує процес, перехід від поняття «простору місця» на мислення терміном «простору потоків». Потоки капіталу й інформації, потоки технологій і організаційної взаємодії, потоки зображень, звуків і символів – одна з найхарактерніших рис сучасного суспільства. Трансформацію стильових характеристик цього типу мислення можна визначити як специфічний спосіб пізнання нової просторово-потоківної інформаційно-цифрової реальності.

Мова символів, знаків, смайликів, комунікативних формул, специфічних позначень, скорочень і т.п., стрімко увійшла в життя людини і закріпилася як мова інтернет-комунікації. Загальноприйнято, що мислення тісно пов'язане з мовою, яка є матеріальним буттям мислення. Логічно стверджувати, що зміна мови, як матеріального буття мислення, трансформує і саме людське мислення, яке отримує нові особливості в своєму символічному вимірі.

Формування нового типу символічного мислення пов'язане з тим, що його основою стає категорія «простір потоків» (термін М. Кастельса). Сучасне суспільство артикулюється через «потоки» різних видів – «потоки капіталу, потоки інформації, потоки технологій, потоки організаційної взаємодії, потоки зображень, звуків і символів» [1, с. 497]. Людина, яка приймає участь в мережеві взаємодії опосередкованій цифровими засобами комунікації мислить «просторами потоків», які течуть і перетинаються та можуть контролюватися нею незалежно від місця її перебування. Простір потоків прийшов на зміну поняттю «простір місця», яким людина раніше мислила. Цей трансформаційний стан менталітету сучасного людства, сучасного користувача інтернет-ресурсів, що пов'язаний з трансформацією стильових характеристик мережевого мислення, можна визначити як специфічний спосіб пізнання нової просторово-потоківної інформаційно-цифрової реальності. Поняття «простір місця» охоплює процеси мислення, які пов'язані з фізичними предметами і, відповідно, їх просторовим місцезнаходженням. Скажімо, організаційна взаємодія відбувалася під час безпосереднього фізичного контакту або за допомогою матеріальних носіїв (листів, наказів

тощо) чи, наприклад, потрібно якісь товари в якомусь місці виготовити, складувати, потім перемістити. Коли мова йде про соціальні реалії мережевого суспільства, то значна частина «матеріалів», яка перебігає в обігу, має нематеріальну, а цифрову природу. Потоками на різних рівнях, в різних напрямках і в різних мережах рухаються фінанси, інформація, технології, символи, зображення, звуки, відбувається організаційна взаємодія, а засоби теледоступу усунули потребу безпосередньої фізичної присутності людини в певному місці.

Суттєвою характеристикою нового типу мислення є багатомірність, на яку вказують сучасні філософи і психологи: А. В. Андрійченко, О. В. Діса, І. В. Єршова-Бабенко, В. А. Кордюм, В. Е. Клочко, С. А. Дацюк та ін. Оригінальним підходом вирізняються в цьому контексті дослідження В. Г. Воронкової і С. В. Куцепал [2] та І. О. Логінової [3]. Багатомірність мислення тісно пов'язана багатомірністю віртуальних потоків, які наявні в соціальному житті мережевого суспільства. М. А. Дрюк пропонує багатомірність в якості нової парадигми мислення [4, с. 30–46], що цілком підтверджує нашу тезу про новий тип мислення як мислення через категорію «простору потоків», одним із основних параметрів якої є багатомірність.

Зовнішніми ознаками нового типу символічного мислення є синтез просторово-часового, монтажного¹, аудіовізуального, екранного мислення. Мережеве середовище, в якому відбувається соціалізація індивіда, формує, як зазначає Ф. П. Власенко, – «спосіб відображення реальності з наступним переформатуванням її у відповідні символи і «формули» [5, с. 214], і далі: «Штучне інформаційно-символічне середовище впливає на процес формування особистісної ціннісно-сміслової системи, яка є регулятором поведінки індивіда» [Там же]. Виникнення нового типу символічного мислення особистості відбувається під впливом віртуальної форми спілкування в Інтернеті, найбільш поширеними з яких стали чат (від англ. chat – дружня розмова, базікання), форуми, блоги (від англ. blog, від web log – мережевий журнал чи щоденник) і соціальні мережі. При цьому відбувається збереження анонімності і безтілесності мережевого спілкування для самопрезентації особистості. Беручи участь у процесі мережевого взаємопізнання та співробітництва, людина, розповідаючи про себе має можливість регулювати своє представлення в мережі. Інтернет перетворюється також в універсальний спосіб самокорекції особистості та психологічної адаптації до реальності шляхом публічної суб'єктивізації.

В зв'язку з цим, як зазначає О. В. Джиган, – «За останні декілька десятиліть людям довелося пережити трансформацію свідомості» [6, с. 111]. Інтернет-комунікація впливає як на напрямки трансформації мислення, так і на ціннісно-сміслові аспекти свідомості учасників цього спілкування. В. І. Аксьонова, розглядаючи наслідки спілкування у комп'ютерних мережах, так характеризує основні риси свідомості її учасників, – «редукований характер оточуючого

світу, який сприймається особистістю; схематичність, спрощеність і фрагментарність уявлень про нього; інфозалежність, яка передбачає пониження світоглядної і поведінкової автономії особистості; кризові явища у рамках самосвідомості, пов'язані з біфуркаціями і поліідентичністю; криза непорозуміння, що проявляється як у формі спотвореного бачення світу, так і у формі обмеженого розуміння людини людиною» [7, с. 75]. Мислення, як частина свідомості, знаходиться під суттєвим впливом інтернет-комунікації.

На думку американського соціолога Ш. Таркл комп'ютер для людини перестав бути просто помічником чи зручним інструментом, який полегшує і покращує виконання й вирішення важливих виробничих та життєвих завдань. Комп'ютери стали частиною нашого соціального та психологічного життя. Мережеві технології, пише вона, – «каталізують зміни не тільки в тому, що ми робимо, але в тому, як ми думаємо» [8, с. 27]. У своїй іншій праці «Як комп'ютер змінює спосіб нашого мислення» Таркл також використовує психологічний дискурс Жана Піаже для того, щоб з'ясувати, як діти освоюють комп'ютери та інтернет і як це впливає на їх розум. На її думку, людей, які мають комп'ютери потрібно називати «комп'ютерними людьми», оскільки так як і автомобіль, це впливає на культуру і світосприйняття людини [9, с. 262].

Десь з 2007 р. фахівці помітили, що з кожним роком все більше дітей – представників цифрового покоління страждають розладом уваги, втратою пам'яті, низьким рівнем самоконтролю, когнітивними порушеннями, пригніченістю і депресією. Дослідження показують, що в мозку представників «цифрового покоління» спостерігаються зміни, схожі на ті, що з'являються після черепно-мозкової травми або на ранній стадії деменції – слабкості, що розвивається в старечому віці. У це складно повірити, але середньостатистичний семирічний європеєць вже провів біля екранів більше року свого життя (по 2–4 години на добу), а 18–річний – більше чотирьох років!

Світ стиснувся до екрану смартфона. Деякі діти забули і, що ще гірше, просто не знають, як це – бігати під дощем, пускати кораблики, лазити по деревах або просто розмовляти один з одним. Вони годинами сидять, уткнувшись в свої смартфони. Нинішні одинадцятирічні діти виконують завдання на такому рівні, який демонстрували восьми або дев'ятирічні діти 30 років тому. Дослідники відзначають, що однією з основних причин цього є життя у віртуальному світі. Досить просто обмежити час користування всілякими гаджетами. Показово, що гуру цифрової індустрії Стів Джобс², саме так і робив. Його діти не користувалися айпадом взагалі, а інші гаджети їм заборонялося використовувати ночами і у вихідні дні. Кріс Андерсон, головний редактор американського журналу «Wired», один із засновників 3D Robotics, також обмежує своїх дітей у використанні гаджетів. Правило Андерсона – ніяких екранів і гаджетів в спальні! «Я, як ніхто інший, бачу небезпеку надмірного захоплення Інтернетом. Я сам зіткнувся з цією проблемою і не хочу, щоб ці ж проблеми були у моїх дітей» [10, web]. Сини творця

¹ Монтажне мислення служить для створення нового змісту виразності і образності, складається з уміння розкласти той світ, який бачить людина і з яким творчо співпрацює, на складові частини з метою його нового поєднання для виникнення нового світу художніх образів, а то й символів.

² Стівен Пол Джобс (англ. Steven Paul Jobs) – засновник та генеральний директор корпорації Apple Inc. (Епл).

сервісів Blogger і Twitter можуть користуватися своїми планшетами та смартфонами не більше 1 години в день, а директор OutCast Agency, обмежує використання гаджетів у будинку 30 хвилин в день. Його молодші діти зовсім не мають гаджетів.

В основі нового типу символічного мислення, особливо факторів, які спричиняють його деформації й відхилення від норми, лежить симуляція тому, що мережа як певна система завжди претендує на надіндивідуальний, надлюдський характер. Тут превалює інший, більш негативний сенс віртуальності, сенс симуляції. Мережеве суспільство як відносно стійка структура, формуючись в рамках спільного життя і діяльності людей, прагне представити себе як якась паралельна людям реальність, автономна від них і більш того домінуюча над ними як суб'єкт над об'єктами. В цьому аспекті симуляція зближується з поняттям відчуження. Яскравим прикладом цього є концепція постмодерну, в якій симуляція є як відчуженням від свого значення і, що найголовніше, від суб'єкта як творця цієї знакової реальності, в результаті чого знакова реальність як якась структура починає панувати над ним. На переконання О. О. Литвиненко, порушення міри використання мультимедіа змушує творчі й інтелектуальні можливості людини, а не тільки відкриває вікно в світ [11]. Разом з тим, симуляція є не просто механізмом відчуження, а є механізмом імітації того, чого насправді немає, механізмом його приховування, вуалювання. Це, в свою чергу, підтримує і ще більше поглиблює реальне відчуження в суспільстві. Як зазначає Л. М. Сафонік, – «Симуляція та гра стають простором для творення своїх смислових мозаїк, вплетених у буттєвий контекст людини» [12, с. 234]. Обмін символами і знаками, але не смислами є ще однією особливістю символічного мислення мережевого суспільства. «Суспільство, культура, спонтанні контексти життя трансформують людину, її тіло і нейронну організацію, міняючи смисли і космос світу. Народжується взаємна гра синергетичного бістабільного елемента, який згортає і розгортає сенси», – зазначає В.В. Тарасенко [13, с. 59].

Мережеве мислення тісно пов'язане з такою характеристикою свідомості віртуальної особистості як поліфонічність, – новим феноменом, що відрізняється від монологічності тексту (дискурсу) і діалогічності «живих» обговорень. «Поліфонія – обов'язкова прагматична умова існування чату», – зазначає Н. Андріанова [14, с. 7]. Поліфонічність як новий феномен свідомості учасника віртуальної мережі пов'язана з множинністю інтерпретацій інформаційних контентів і з інтерактивністю комунікативного процесу в інформаційному просторі.

Іншою підставою поліфонічності є розпорошеність свідомості віртуальної особистості в інформаційному просторі. Віртуальна особистість, завдяки анонімності, має можливість в один і той же час займати різні віртуально-просторові і особистісні позиції, тобто може одночасно брати участь в різних гілках форуму (різних форумах), часом відстоюючи різні, в тому числі і протилежні тези. Вказівкою на розпорошеність свідомості віртуальної особистості є «розщеплення» віртуальної особистості, «розщеплення» її свідомості і мислення. Статистично найбільш поширеним типом

людського мислення є вербальне (словесне, мовне) мислення¹. Специфікою нового типу символічного мислення є те, що воно має текстуальний характер. Інформаційна взаємодія, як правило, здійснюється за допомогою текстових повідомлень.

В Інтернеті у людини великі можливості взаємодіяти з текстом і його автором, а також час від часу самому ставати автором. Інтерактивна і особиста участь покращують сприйняття і розуміння текстів, однак в умовах нового нелінійного типу читання у всесвітній мережі новий тип символічного мислення все більше є відбитком текстуального мислення, в якому текст виступає не аркушем, а системою символів, знаків і образів з клішованими смислами. Інтернет-тексти – це переважно тексти у вигляді набору знаків, і елементами тексту є не слова (знову ж таки в традиційному їх розумінні) з їх смислами і значеннями, змістом і формою. Це якийсь набір символів, який став загально-прийнятним в даному форматі текстової чи гіпертекстової інформаційної взаємодії.

Феномен гіпертекстуальності як параметр символічного мислення пов'язаний з ще однією характеристикою «текстового» мислення – бриколажністю текстів (поняття «бриколаж» ввів К. Леві-Строс[15]). За бриколажного мислення створення нового відбувається на основі використання і структурування підручних елементів, а тому воно є замкнутим, оскільки відбувається в межах наявних можливостей.

Поява друкованих текстів в електронному форматі породила новий тип реферативно-компілятивних текстів. Студенти, наприклад, при написанні курсових чи дипломних робіт досліджують не першоджерела, а монтують свої роботи з наявних текстів, які існують в Інтернеті. Монтаж текстів для різних потреб стає нормою для багатьох в процесі освіти. Колишній текст може бути використаний в якості основи для написання і пояснення чогось наступного, для створення нового тексту. І образи, які вже мають усталене символічне і ціннісне значення, можуть бути знову використаними, «пущеними в оборот» інколи безпідставно піддаючись вихолощенню. При бриколажному способі мислення бажані комунікативні, соціальні і пізнавальні цілі і засоби їх досягнення, смисли і цінності міняються місцями по колу, а не збагачуються новим змістом чи глибшим смислом.

Недискурсивний характер, відсутність загально-прийнятих інтерпретацій, смислова невизначеність, текстуальна незакінченість мови віртуального спілкування все частіше можна зустріти у всесвітній мережі. Це призводить до того, що мислення такого типу стає уривчастим, «рваним», позбавленим аргументації. Російський дослідник В. І. Курбатов таке мислення називає логомахією (логомахія – від грец. «логос» – слово, «махе» – суперечка) – це «таке вираження розумового процесу, в якому не визначено його предмет, немає спільної згоди про те, що припустимо, а що ні, неістотність вираженої думки» [16, с. 65].

До характерних рис символічного мислення слід також віднести аудіовізуальність, яка виражається в образному представленні емоційних реакцій, звукозорових

¹ Вербальне мислення реалізується в мовленнєвих актах засобами мови, опредмечує думку в мовних виразах.

образах, що засновані на світлових, колористичних, композиційних, ритмічних рішеннях, які породжують різноманіття асоціативних зв'язків, його «меседжевий» характер, молекулярність, мозаїчність і кліпову природу [17]. Комунікаційне повідомлення (message), яке поступово стає найбільш масовим засобом передачі інформації в мережевому суспільстві, надає символічному мисленню ще одну характеру рису – «меседжевість». Як аспект соціальних відносин вона є уривчастою і ситуаційно вираженою інформаційною взаємодією, виражаючи, як правило, думку чи ідею невербальним способом, забезпечуючи взаємозалежність між учасниками комунікативної взаємодії на основі притаманних мережі усталених ціннісно-сміслових, історичних, духовно-ментальних, соціокультурних форм. Уривчастість, ситуаційність, або «меседжевість» змісту інформаційної взаємодії накладає відбиток на мислення людини при мережевому спілкуванні, що не може не викликати певну стурбованість.

Сьогодні домінуючою тенденцією в засобах масової інформації стає мозаїчна картина світу. Певна впорядкованість ціннісно-сміслових горизонтів ідеологічних, політичних, релігійних чи інших доктрин замінюється хаосом сприйняття, сум'яттям смислів, міфологемами переконань, ілюзорними уявленнями, неупередженими помилками, навмисною дезінформацією і маніпуляцією. Серед усієї сукупності засобів масової інформації Інтернет охоплює найбільший сегмент суспільства. Нині Інтернет це мозаїчна картина, яка складена з сукупності образів і символів усіх видів інтернет-повідомлень, предметів і явищ, і яка «ліпиться» в ціле в залежності від ціннісно-сміслових горизонтів особистості, її прагнень, особистого безпосереднього досвіду сприйняття світу, рівня розвитку естетичного відчуття, моралі і інтелекту. Для оволодіння науковою картиною світу особистості необхідно оволодіти різноманітними і глибокими знаннями, які досягнуті сучасною наукою, що вимагають від людини немалих зусиль.

Інтернет, крім величезних можливостей, також таїть в собі хибний для людини шлях розвитку: можливість сформувати кліпову, мозаїчну картину світу. Терміни «кліпова свідомість, мислення, картина світу» і т.п. походить від англійського слово «clip», яке, в перекладі означає фрагмент тексту, уривок з фільму або вирізку з газети. Кліп стає логічним завершенням і найбільш ефективною реалізацією принципу «монтажу приваб», який, полягає в підборі агресивних засобів, часто дослідно вивіреною і математично розрахованим на певні потрясіння (викликати чи сформувати емоційне відношення: смутку, здивування, розчуття, здивувати дивовижністю події чи незвичним досвідом) з метою чуттєвого або психологічного впливу на людину. У відеокліпі кожний окремих кадр через зримі образи містить інформацію, яка за своїм впливом розрахована на миттєве схоплення «моментального образу», який легко карбується в підсвідомість, проникаючи крізь бар'єр усвідомленого сприйняття за рахунок високої швидкості свого впливу. Тим самим кліп актуалізує енергію несвідомої частини людської психіки й ірраціональність сприйняття.

Кліпове мислення проявляється як схильність до безсистемного і постійного проглядання сайтів, переходу з одного на інший де обмеженням є не досягнення сенсу

питання, а лише час, який людина фізично спроможна витратити для цього. При мережевій взаємодії учасники частіше прагнуть отримати нову інформації ніж осмислити якусь конкретну інформацію. Скажімо, в соціальних мережах людина значний час може переглядати стрічку дописів як пошук новин. Прагнення безсистемно засвоювати все нові інформаційні сегменти надає споживанню інформації розширювального, зростаючого характеру, тобто безкінечності. За такого стану речей освоєння нової інформації здійснюється вшир, тобто поверхнево, а не в напрямку пошуку сенсів. Такий формат символічного мислення занурює людину у перманентний стан гонити за новою інформацією, яка в наслідку виявляється поверхневою інформацією.

Кліпове мислення – це мислення споживача, користувача дозованої інформації, яка мозаїчно препарована, емоційно чи образно виділена і в доступній формі подана. Вона орієнтована на те, щоб задовольнити просту але нагальну потребу – отримати нову інформацію. Отже, новий тип символічного мислення мережевого суспільства є кліповим, яке не дозволяє людині бути цілісною, глибокою, індивідуальною. Безумовно кліпове мислення має право на існування, але це спрощене мислення, яке культивувати в мережевому суспільстві, а тим паче в освіті, не потрібно та небезпечно. Мислення людини для того, щоб вона сприймала світ не мозаїчно і поверхнево, потрібно орієнтувати різними засобами на отримання глибоких і систематичних знань на смислового рівні їх освоєння.

Таким чином, підсумовуючи сутнісні риси нового типу символічного мислення мережевого суспільства, його можна охарактеризувати як мислення яке спирається на інформаційний обмін символами і знаками, а не смислами. При цьому, інформаційна взаємодія має переважно гіпертекстуальний і меседжевий характер, а мова віртуального спілкування має ознаки безсистемності, уривчастості та бріколажності. Комп'ютерна опосередкованість мережевого спілкування, яке зорієнтоване переважно на вказівний, а не експлікативний характер, його анонімність формує поліфонічність, трансперсональність, нецентрованість свідомості особистості, її мозаїчну кліпову картину світу.

Такий тип символічного мислення послаблює здатність людини до системного й поглибленого мислення та пізнання. А такий дослідник як А. С. Пан застерігає, що при постійній роботі в Інтернеті в основному задіюються ті ділянки головного мозку, які відповідають за прийняття швидких рішень, ефективні оперативні дії і короткострокову пам'ять, в той час як стратегічні ресурси людського мозку знаходяться в пригніченому стані і не затребувані, а значить можуть деградувати [Пан, 2014]. Напрошується висновок, що для людини мережевого суспільства потрібна діяльність пов'язана із задіянням її мислення, яке розв'язує стратегічні задачі, працювати і спілкуватися в мережах не порушуючи міри та не створюючи ситуацій або небезпек, які можуть обмежувати глибину власного мислення.

Список використаних джерел

1. Кастельс Мануель. Становление общества сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. – М.: Academia, 1999. – С.494–505.
2. Воронкова В. Г. Каким быть специалисту информационного общества и эпохи интернета: концептуальные основания и

тенденції / В. Г. Воронкова, С. В. Куцепал // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2015. – №63. – С.13–20.

3. Логинова И. О. Психология жизненного самоосуществления / И. О. Логинова; [науч. ред. Клочко В. Е.]. – Москва: Изд-во СГУ, 2009. URL: <http://vital.lib.tsu.ru/vital/access/manager/Repository/vtls:000440559>

4. Дрюк М. А. Современные концепции многомерности как новой парадигмы мышления / М. А. Дрюк // Вестник Московского университета. Сер. 7, Философия. – 2002. – №2. – С.30–46.

5. Власенко Ф. П. Віртуальна реальність як простір соціалізації індивіда / Ф. П. Власенко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2013. – №56. – С.208–217.

6. Джиган О. В. Философские аспекты использования сетевых технологий / Ольга Викторовна Джиган // ЭСГИ. – 2015. – №1 (5). – С.110–115.

7. Аксьонова, В. І. Формування комунікативної особистості в умовах глобалізації суспільства / В. І. Аксьонова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. пр. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА. – 2012. – С.63–77.

8. Turkle S. The second self: Computers and the human spirit. – Mit Press, 2005. – 215 p.

9. Turkle S. How computers change the way we think // The Chronicle of Higher Education. – 2004. – Т.50. – №21. – P.256–262.

10. Вірус цифрового слабоумства (всім батькам на замітку). – URL: <http://blyskavka.top/virus-tyfrovoho-slaboumstva-vsım-batkam-na-zamıtku/> – (дата звернення: 19.07.2017).

11. Литвиненко О. О. Концептуалізація поняття «мультимедіа» на основі соціокомунікативного підходу // Вісник Харківської державної академії культури: збірник наукових праць / Харківська державна академія культури. – Харків, 2010. – Вип.31. – С.181–190.

12. Сафонік Л. М. Смыслова мозаичность буття сучасної людини / Л. М. Сафонік // Гілея: науковий вісник, 2016. – Вип.114. – С.232–236.

13. Тарасенко В. В. Анализ сетевого мышления / В. В. Тарасенко // Философия науки и техники. – 2002. – №1. – С.54–72.

14. Андрианова Н. Жанрутворювальні механізми чату / Наталія Андрианова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. – Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2014. – Вип.1 (23). – С.6–11.

15. Леві–Строс К. Первісне мислення / К. Леві–Строс. – К.: Український центр духовної культури, 2000. – 324 с.

16. Курбатов В. И. Виртуальная коммуникация, виртуальное сетевое мышление и виртуальный язык / Курбатов Владимир Иванович // Гуманитарий Юга России. 2013. – №4. – С.56–68.

17. Шеметова Т. Н. Клиповое интернет–сознание как тип прагматичного мышления / Т. Н. Шеметова // Вестник ННГУ. – 2013. – №4–2. – С.254–259.

18. Пан А. С. Укрощение цифровой обезьяны / А. С. Пан. – М.: АСТ, 2014. – 319 с.

References

1. Kastel's Manujel'. Stanovlenie obshhestva setevykh struktur / M. Kastel's // Novaja postindustrial'naja volna na Zapade. Antologija. – М.: Academia, 1999. – С.494–505.

2. Voronkova V. G. Kakim byt' specialistu informacionnogo obshhestva i jepohi interneta: konceptual'nye osnovanija i tendencii / V. G. Voronkova, S. V. Kucepal // Gumanitarnij visnik Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademii. – 2015. – №63. – С.13–20.

3. Loginova I. O. Psihologija zhiznennogo samoosushhestvlenija / I. O. Loginova; [nauch. red. Klochko V. E.]. – Moskva: Izd-vo SGU, 2009. URL: <http://vital.lib.tsu.ru/vital/access/manager/Repository/vtls:000440559>

4. Drjuk M. A. Sovremennye koncepcii mnogomernosti kak novoj paradigmy myshlenija / M. A. Drjuk // Vestnik Moskovskogo universiteta. Ser. 7, Filosofija. – 2002. – №2. – С.30–46.

5. Vlasenko F. P. Virtual'na real'nist' jak prostir socializacii' indyvıda / F. P. Vlasenko // Gumanitarnyj visnyk ZDIA. – 2013. – №56. – С.208–217.

6. Dzhigan O. V. Filosofskie aspekty ispol'zovanija setevykh tehnologij / Ol'ga Viktorovna Dzhigan // JeSGI. – 2015. – №1 (5). – С.110–115.

7. Aks'onova, V. I. Formuvannja komunikativnoi' osobystosti v umovah globalizacii' suspil'stva / V. I. Aks'onova // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': zb. nauk. pr. – Zaporizhzhja: Vyd-vo ZDIA. – 2012. – С.63–77.

8. Turkle S. The second self: Computers and the human spirit. – Mit Press, 2005. – 215 p.

9. Turkle S. How computers change the way we think // The Chronicle of Higher Education. – 2004. – Т.50. – №21. – P.256–262.

10. Virus cyfrovogo slaboumstva (vsım bat'kam na zamıtku). – URL: <http://blyskavka.top/virus-tyfrovoho-slaboumstva-vsım-batkam-na-zamıtku/> – (data zvernennja: 19.07.2017).

11. Lytyvnenko O. O. Konceptualizacija ponjattja «mul'tymedia» na osnovi sociokomunikativnogo pidhodu // Visnyk Harkivs'koi' derzhavnoi' akademii' kul'tury: zbirnyk naukovykh prac' / Harkivs'ka derzhavna akademija kul'tury. – Harkiv, 2010. – Vyp.31. – С.181–190.

12. Safonik L. M. Smyslova mozaic'hnist' buttja suchasnoi' ljudyny / L. M. Safonik // Gileja: naukovyj visnyk, 2016. – Vyp.114. – С.232–236.

13. Tarasenko V. V. Analiz setevogo myshlenija / V. V. Tarasenko // Filosofija nauki i tehniki. – 2002. – №1. – С.54–72.

14. Andrianova N. Zhanroutvorjuval'ni mehanizmy chatu / Natalija Andrianova // Naukovi zapysky Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu. Serija: Movoznavstvo. – Ternopil': Ternopil's'kyj nacional'nyj pedagogichnyj universytet imeni Volodymyra Gnatjuka, 2014. – Vyp.1 (23). – С.6–11.

15. Levi–Stros K. Pervisne myslennja / K. Levi–Stros. – К.: Ukrai'ns'kyj centr duhovnoi' kul'tury, 2000. – 324 s.

16. Kurbatov V. I. Virtual'naja komunikacija, virtual'noe setevoe myshlenie i virtual'nyj jazyk / Kurbatov Vladimir Ivanovich // Gumanitarij Juga Rossii. 2013. – №4. – С.56–68.

17. Shemetova T. N. Klipovoe internet–soznanie kak tip pragolichnogo myshlenija / T. N. Shemetova // Vestnik NNGU. – 2013. – №4–2. – С.254–259.

18. Pan A. S. Ukroshhenie cifrovoj obez'jany / A. S. Pan. – М.: AST, 2014. – 319 s.

Naydonov O. G., candidate philosophy sciences, docent, doctoral department of internationalization of higher education, Institute of Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), alexander.naydonov@yahoo.com.ua

Formation of new type of symbolic thinking in a network society

The purpose of the article is to dwell upon the emergence of a new type of symbolic thinking in a network society, which marks the process, transfer from the notion «place space» to the term «streams space». Flows of capital and information, flows of technologies and organizational interaction, flows of images, sounds and symbols – is one of the most typical features of modern society. The transformation of stylistic characteristics of this type of thinking can be defined as a specific way of perception of a new spatial-flow information and digital reality.

Essential features of a new type of thinking are multidimensionality, focus on the exchange of symbols and signs, but not by notions, textual and hypertextual character. Computer mediation of network communication, which is oriented mainly on the indicatory, but not explanatory nature, its anonymity forms, polyphony, transpersonality, noncentricity of personality thinking, and its mosaic clip picture of the world.

Keywords: information–digital reality; virtual reality; spatial flow; place space; multidimensionality, rapid cuts, polyphony, textuality of thinking.

* * *

УДК 171+159.9.01:316.4

Бяужева А. О.,
викладач кафедри філософії факультету соціології
і права, Національний технічний університет
України «Київський політехнічний інститут»
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ФАКТОР ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА СУСПІЛЬНОГО БУТТЯ

Феномен ідентичності зобов'язаний своїм походженням і буттєвим статусом діалектичному взаємозв'язку індивіда та суспільства. Ідентичність виражає ідею тотожності, спадковості індивіда і його самосвідомості. Вона визначає, задає контекст існування людини, горизонт її самосвідомості, віддзеркалює різні способи демаркації буттєвих кордонів свого світу і самого себе. Це виявлення, усвідомлення і визначення меж Свого та Чужого, реального та нерального, можливого та неможливого.

Ключові слова: феномен ідентичності, самовизначення індивіда, типи ідентичності, регламентні норми ідеалу, соціальні яєвця і процеси, тенденції і перспективи розвитку, генезис індивідуального та суспільного буття.